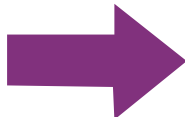

Kāda bija pilsoņu loma Atēnās un Romas republikā?

Sasniedzamais rezultāts

Tu izpētīsi pilsoņa lomu senajās Atēnās un Romas republikā,

noskaidrosi, kā cilvēks antīkajā sabiedrībā varēja ietekmēt dzīvi savā valstī.

Rezultātu jūs sasniegsiet kopā, jo katrs skolēns:

- meklēs informāciju;
- prezentēs to pārējiem;
- kopīgi analizēs;
- secinās.

1. Darbs mācīšanās pieturās

Uzdevums

Mācīšanās pieturās atlasīt informāciju un sagatavot prezentāciju

“mājas grupām” par:

- tiešo un pārstāvniecisko demokrātiju;
- Atēnu polisas jeb pilsētvalsts sabiedrību;
- demokrātiju Atēnās;
- Romas republikas sabiedrību;
- demokrātiju Romas republikas pārvaldē.

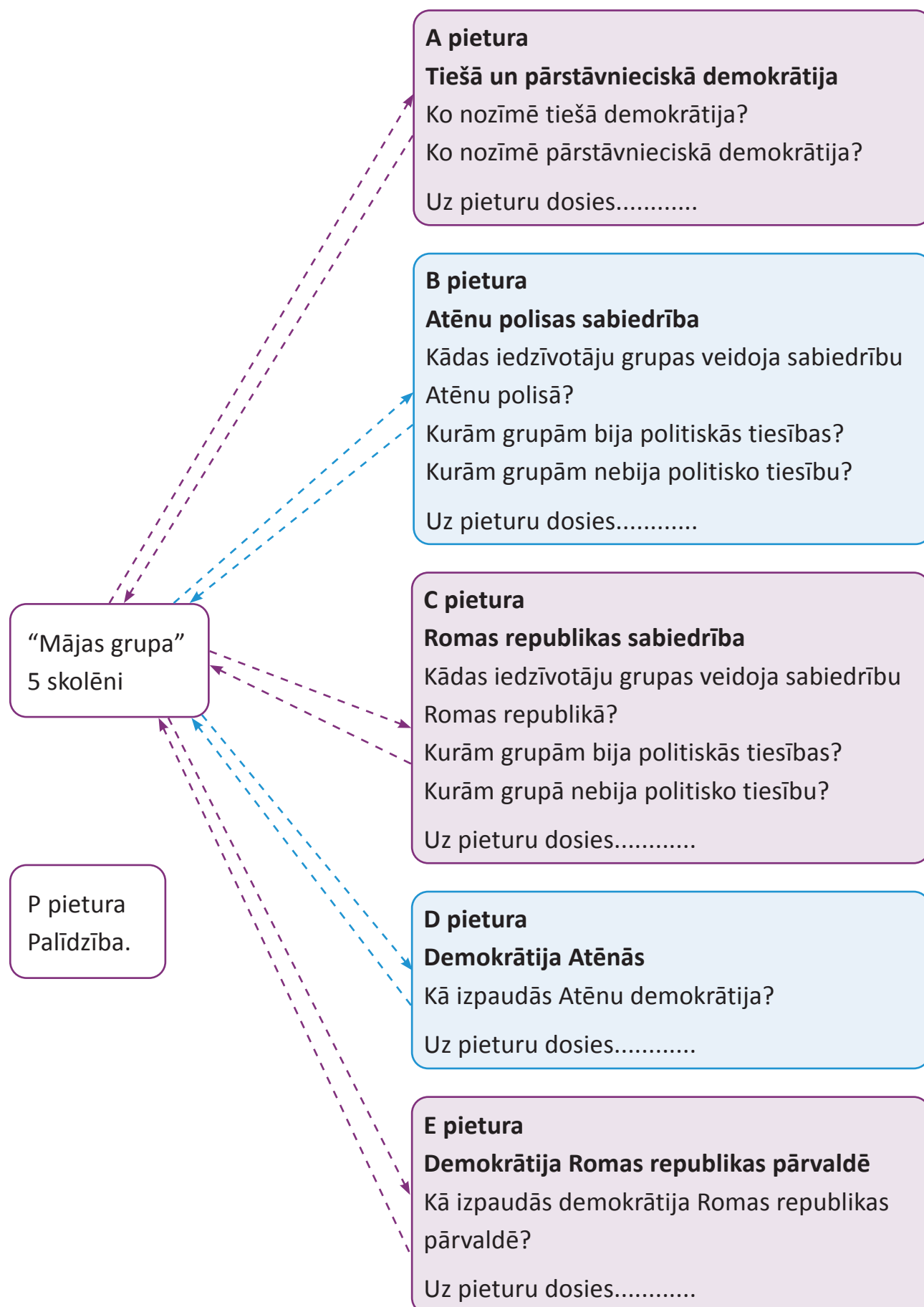
1. tabula. Stratēģijas “Mācīšanās pieturas” apraksts

Aktivitātes	Apraksts
1. “Mājas grupu” izveide	Kopā ar klasesbiedriem izveidojiet klasē “mājas grupas”! Katrā grupā ir 5 skolēni.
2. Došanās uz mācīšanās pieturām	Telpā izvietojiet 5 mācīšanās pieturas! To nosaukumi ir A, B, C, D, E. Katrā pieturā iemācīsieties vienu nelielu tematu. Katrā pieturā ir dažādi informācijas avoti: mācību grāmatas, vēstures avotu kopijas u.c. Katrs grupas dalībnieks dodas uz vienu pieturu. Viņš līdzī ņem pierakstus un mobilo telefonu vai planšetdatoru fotografēšanai. Mācību pieturā grupas dalībnieks izmanto tur esošos informācijas avotus un sagatavo savu tematu. Šo tematu viņš izskaidros savas “mājas grupas” dalībniekiem. Jums visiem “mājas grupā” būs jāvienojas, uz kuru mācīšanās pieturu ies katrs grupas dalībnieks. A pieturā uzdevumi būs viegli. Tos viegli varēs atrisināt skolēni, kuru zināšanas vēsturē nav plašas. B un C pieturā uzdevumi būs mazliet grūtāki. D un E pieturā būs sarežģīti jautājumi. Uz šīm pieturām vajadzētu doties skolēniem, kuriem patīk risināt grūtus uzdevumus.
3. Darbs mācīšanās pieturās	Pieturā katrs “mājas grupas” dalībnieks strādā patstāvīgi. Neaizmirstiet, ka uzdevums jāpaveic noteiktā laikā! Katrs dalībnieks var: • izmantot grafiskos organizatorus, piemēram, domu karti; • zīmēt; • fotografēt; • lūgt palīdzību pārējiem savas pieturas dalībniekiem un skolotājam; • palīdzēt citiem savas pieturas dalībniekiem. Grupa, kas strādā vienā pieturā, var gatavoties kopā.

Aktivitātes	Apraksts
4. Palīdzības pieturas izmantošana	Pietura P ir jūsu palīdzības pietura. Palīdzības pieturā P ir: • atgātnes; • jēdzienu skaidrojumi; • shēmas; • daļa atbilžu. Taču palīdzības pieturu P var apmeklēt: • kad sagatavošanās pabeigta, • kad uzdevumu pats patiešām nevari paveikt.
5. Atgriešanās “mājas grupās”, pieturā paveiktā prezentācija un papildināšana	Pēc noteiktā laika skolēni atgriežas “mājas grupā”. Katrs dalībnieks pārējiem izskaidro savā pieturā uzzināto. Visi “mājas grupas” dalībnieki: • apkopo un analizē iegūto informāciju; • papildina to; • izdara secinājumus par to, kā cilvēks antīkajā sabiedrībā varēja ietekmēt savas valsts dzīvi.

Atgādne par noteikumiem, strādājot mācīšanās pieturās

- Izvēlies sev atbilstošu darba ātrumu, taču seko līdz noteiktajam laikam!
- Vispirms ej uz to pieturu, kuru tu prezentēsi pārējiem dalībniekiem “mājas grupā”.
Ja atliek laiks, vari ieskatīties arī citās pieturās!
- Mācību pieturā apgūtais tev būs jāpastāsta pārējiem grupas dalībniekiem.
Padomā, kā tu īsā laikā to izdarīsi uzskatāmi un saprotami!
- Netraucē citus!
- Izturies saudzīgi un nebojā pieturā esošos materiālus!
- Palīdzības pieturu apmeklē tad:
 - ✓ kad esi paveicis uzdevumu vai
 - ✓ kad uzdevumu patiešām nevari paveikt.
- Ja kāds lūdz palīdzību, palīdzi!
- Ja tev nepieciešama palīdzība, palūdz to!

1. attēls. Norāde par mācīšanās pieturām.

1.tabula.

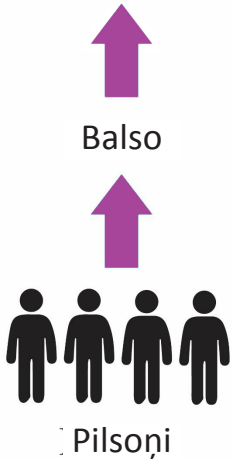
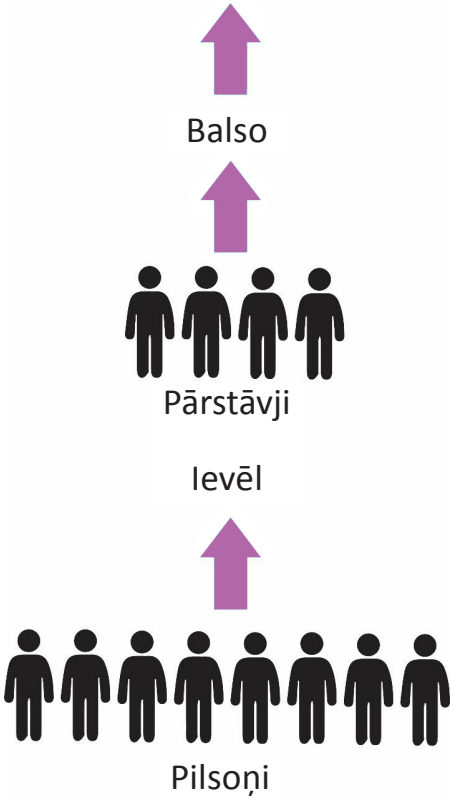
Uzdevumu kartītes mācīšanās pieturu apmeklētājiem

A pietura. Tiešā un pārstāvnieciskā demokrātija Ko nozīmē tiešā demokrātija? Ko nozīmē pārstāvnieciskā demokrātija?	• Tev būs saviem “mājas grupas” biedriem jāizskaidro: ✓ ko nozīmē demokrātija; ✓ kādi ir demokrātijas veidi. • Kā tu uzskatāmi un vienkārši paskaidrosi šīs informācijas galveno domu? • Varbūt tu izmantosi: ✓ shēmu; ✓ tabulu? • Prezentē “mājas grupai” uzskatāmi un saprotami!
B pietura. Atēnu polisas sabiedrība Kādas iedzīvotāju grupas veidoja sabiedrību Atēnu polisā? Kurām grupām bija politiskās tiesības? Kurām grupām nebija politisko tiesību?	• Tev “mājas grupai” būs jāizskaidro, kādas iedzīvotāju grupas veidoja Atēnu polisas sabiedrību. • Pēc tava stāstījuma “mājas grupai” vajadzētu saprast: ✓ kuriem iedzīvotājiem bija iespēja ietekmēt Atēnu pārvaldi; ✓ kuras sabiedrības grupas kļuva par pilsoņiem un varēja piedalīties lēmumu pieņemšanā; ✓ kurām sabiedrības grupām nebija balsstiesību; ✓ cik liela daļa iedzīvotāju bija iesaistīti polisas pārvaldē; ✓ kādas bija pilsoņa tiesības; ✓ kādi bija pilsoņa pienākumi. • Prezentē “mājas grupai” uzskatāmi un vienkārši!
C pietura. Romas republikas sabiedrība Kādas iedzīvotāju grupas veidoja sabiedrību Romas republikā? Kurām grupām bija politiskās tiesības? Kurām grupām nebija politisko tiesību?	• Tev “mājas grupai” būs jāizskaidro, kādas iedzīvotāju grupas veidoja Romas republikas sabiedrību. • Pēc tava stāstījuma “mājas grupai” vajadzētu saprast: ✓ kuriem iedzīvotājiem bija iespējams ietekmēt Romas republikas politiku; ✓ kurām sabiedrības grupām bija pilsoņu tiesības un iespējas piedalīties lēmumu pieņemšanā; ✓ kurām sabiedrības grupām balsstiesību nebija; ✓ kādas bija pilsoņa tiesības; ✓ kādi bija pilsoņa pienākumi. • Prezentē savu stāstījumu “mājas grupai” uzskatāmi un saprotami!

D pietura. Demokrātija Atēnās Kā izpaudās Atēnu demokrātija?	• Tev “mājas grupai” būs jāizskaidro, kā izpaudās Atēnu demokrātija. • Pēc tava stāstījuma “mājas grupai” vajadzētu saprast, kā tika organizēta pilsoņu līdzdalība Atēnu pārvaldē. • Ar grafisko organizatoru palīdzību: ✓ pamato Kleistena, Solona un Perikla nozīmi demokrātijas attīstībā Atēnās; ✓ pamato demokrātijas ieviešanas pakāpeniskumu! • Padomā arī par šādiem jautājumiem: ✓ Vai jebkuram pilsonim bija iespēja ietekmēt dzīvi Atēnu valstī? Kādi būs tavi argumenti? ✓ Par ko liecināja ostrakisms? ✓ Prezentē “mājas grupai” uzskatāmi un vienkārši!
E pietura. Demokrātija Romas republikas pārvaldē Kā izpaudās demokrātija Romas republikas pārvaldē?	• Tev “mājas grupai” būs jāizskaidro, kā izpaudās demokrātija Romas republikas pārvaldē. • Pēc tava stāstījuma “mājas grupai” vajadzētu saprast, kā tika organizēta pilsoņu līdzdalība Romas republikas pārvaldē. • Padomā arī par šādiem jautājumiem: ✓ Vai tautas sapulcei Romas republikā bija augstākā vara? Kāda informācija rada šaubas par to? ✓ Kāpēc Romas republikā vajadzēja tautas tribūna amatu? ✓ Kāpēc veto tiesības ir savienojamas ar demokrātiju? Kā tu to pamatosi? ✓ Diktatora iecelšana Romas republikā neapdraudēja demokrātiju. Kādus argumentus tu izmantosi, lai to pamatotu? ✓ Katrs pilsonis varēja ietekmēt Romas republikas politiku. Vai tu vari aizstāvēt šo uzskatu? Kādi ir tavi argumenti? • Prezentē uzskatāmi un vienkārši!

Atbalsts A pieturai

1. tabula. Tiešā un pārstāvnieciskā demokrātija

Tiešā demokrātija	Pārstāvnieciskā demokrātija
Likumi, noteikumi ↑ Balso ↑ Pilsoņi	Likumi, noteikumi ↑ Balso ↑ Pārstāvji Ievēl Pilsoņi

Atbalsts B pieturai

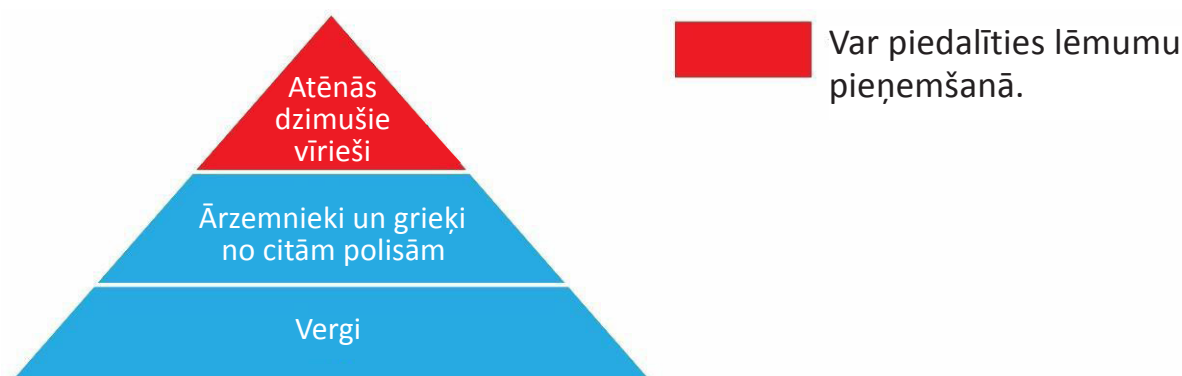
Aristokrāti – turīgākie un ietekmīgākie iedzīvotāji. Viņi bija cēlušies no seno dižciltīgo dzimtu pārstāvjiem. Aristokrāti piedalījās pārvaldē. Aristokrāti bija pilsoņi.

Dēmos – zvejnieki, amatnieki, tirgotāji u. c. Viņi nebija dižciltīgie. Viņi bija brīvi ļaudis. Viņi bija dzimuši Atēnās. Dēmosam bija zemes īpašums. Dēmosam piederīgie bija pilsoņi. Dēmosam bija tiesības:

- piedalīties tautas sapulcē;
- lemt par valsts lietām;
- ieņemt amatus.

Metoiki – ārzemnieki vai grieķi no citām polisām. Viņi bija apmetušies uz dzīvi Atēnās. Metoiki nebija pilsoņi. Metoiki iesaistījās polisas ekonomikā un izglītības sistēmā, maksāja nodokļus. Metoikiem nebija politisku tiesību.

Vergi – nebrīvie cilvēki. Vergi nebija pilsoņi. Vergiem nebija politisku tiesību.

2. attēls. Sabiedrība Atēnās.

Polisa bija pilsoņu kolektīvs, kopiena. Zeme polisas teritorijā piederēja polisai. Katram pilsonim polisā bija tiesības uz savu zemes gabalu. Tāpēc zemes īpašums pēc piederības bija gan kolektīvs, jo piederēja visai polisai, gan individuāls.

Polisas uzdevums bija nodrošināt:

- zemes īpašumu;
- polisas drošību.

Ikviens pilsonis bija arī karavīrs. Karavīra uzdevums bija aizsargāt gan polisas īpašumu, gan arī savu īpašumu. Pilsoņa pienākums un priekšrocība bija kalpošana tautas zemessardzē.

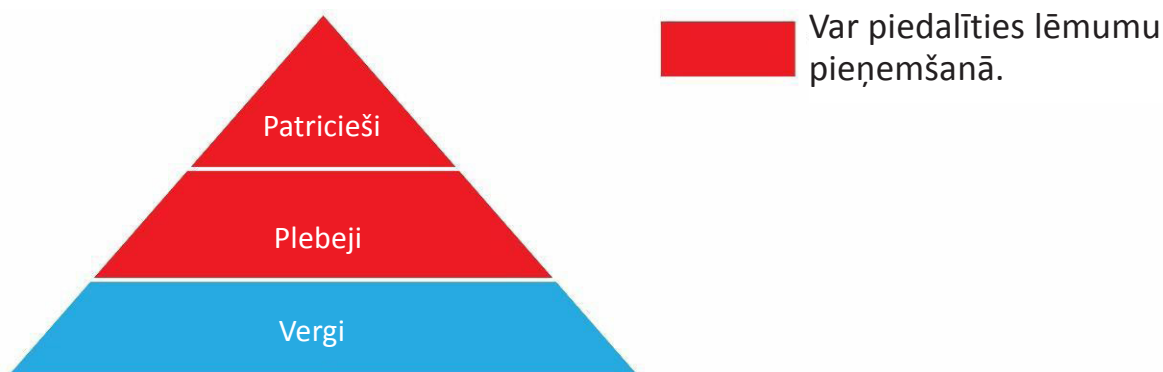
Atbalsts C pieturai

Sabiedrība Romas republikā

Patricieši – dižciltīgie. Patriciešiem piederēja lieli zemes īpašumi. Viņi bija Romas dibinātāju pēcteči. Patriciešiem bija tiesības balsot. Patricieši ieņēma augstākos amatus valsts pārvaldē. Viņi varēja būt konsuli jeb divas augstākās vēlētajas amatpersonas. Patricieši komandēja karaspēku.

Plebeji – amatnieki, tirgotāji, nelielu zemnieku saimniecību īpašnieki. Plebeji nedrīkstēja precēties ar patriciešiem. Plebejiem sākumā nebija tiesību piedalīties un balsot tautas sapulcē. Vēlāk plebeji šādas tiesības ieguva. Plebeji nevarēja ieņemt augstus amatus. Plebeji armijā dienēja kā kājnieki.

Vergi – nebrīvie cilvēki, vergturu īpašums. Vergi bija beztiesīgi. Vergi strādāja raktuvēs, privātmājās vai zemnieku saimniecībās. Vergus varēja pirkt un pārdot. Vergi varēja mēģināt atpirkties no verdzības.

3. attēls. Sabiedrība Romas republikā.

Atbalsts D pieturai

3. tabula. Atēnu demokrātijas attīstība

Solons (ap 640.–560. g. p.m.ē.)	Kleistens (570.–508. g. p.m.ē.)	Perikls (495.–429. g. p.m.ē.)
Solons izveidoja jaunas padomes jeb 400 vīru padomes. Padomēs atļāva piedalīties arī vidusšķiras pārstāvjiem. Solons atļāva visiem pilsoņiem piedalīties tautas sapulcē. Arī trūcīgi cilvēki varēja būt pilsoņi. Solons izveidoja augstāko apelācijas krimināltiesu. Apelācija ir sprieduma pārsūdzēšana augstākas varas tiesā. Krimināltiesā varēja vērsties jebkurš pilsonis. Krimināltiesu ievēlēja visi vīriešu kārtas pilsoņi.	Kleistens visiem pilsoņiem piešķīra vienādas tiesības. Nebija svarīgi, cik bagāts ir pilsonis.	Perikls ieviesa ostrakismu. Ostrakisms ir balsojums par demokrātijai bīstamu pilsoņu izraidīšanu trimdā uz noteiktu laiku. Perikls nodrošināja vārda brīvību.

Eklēzija jeb tautas sapulce

Ikviens pilsonis varēja piedalīties eklēzijas darbā. Uz eklēziju pilsoņi sanāca 40 reizes gadā. Daļa vīriešu dienēja armijā vai bija tirdzniecības ceļojumos. Tāpēc reāli uz sanāksmēm sapulcējās ap 5000 vīriešu.

Pilsoņi:

- pieņēma lēmumus par karu un mieru, ārpolitiku;
- pieņēma un mainīja likumus;
- apstiprināja amatpersonas.

Boula jeb 500 vīru padome

Padomi veidoja 500 vīriešu. Katra no 10 ciltīm izvirzīja 50 pārstāvjus uz 1 gadu.

Ciltis izlozēja pārstāvjus. Ciltis sauca par filām.

Padome darbojās katru dienu.

Padome veica galvenos pārvaldīšanas darbus:

- uzraudzīja amatpersonas;
- pieņēma citu valstu sūtņus un pārstāvjus;
- izlēma, kādus jautājumus aplūkos eklēsija.

Tieši boula noteica, kā demokrātija darbosies.

Hēliaija jeb tautas tiesa

Hēliaija bija zvērināto tiesa. Hēliaiju veidoja 6000 pilsoņu. Šos pilsoņus izlozēja no katras cilts uz gadu. No katras cilts balsstiesīgie cilvēki izlozēja 600 pilsoņus.

Ostrakisms

Ostrakisms bija balsojums par politiski bīstamu pilsoņu izraidīšanu trimdā uz noteiktu laiku.

Pilsoņi uz māla lauskām rakstīja to cilvēku vārdus, kuri, viņuprāt, apdraud demokrātiju. Māla lauskas sauca *ostraka*. Ja par cilvēku nobalsoja vairākums, tad viņam bija jādodas trimdā uz 10 gadiem. Vēlāk termiņu samazināja uz 5 gadiem. Šī cilvēka īpašumu saglabāja.

Atbalsts E pieturai

Romas republikas pārvalde

Divi konsuli
Konsuli bija patricieši. Konsulus ievēlēja amatā uz 1 gadu. Konsuli vadīja Senāta sēdes. Konsuli komandēja armiju. Konsuli darbojās kā tiesneši. Viņi vajadzības gadījumā izvēlējās diktatoru. Konsuls un diktators pieņēma lēmumus, ja abi vienojās. Konsuls un diktators varēja uzlikt veto viens otra un citu amatpersonu lēmumiem. Veto ir aizliegums, tiesības aizliegt vai apturēt lēmuma stāšanos spēkā. Konsuli bija augstākās amatpersonas. Bez konsuliem vēl bija vairāki citi maģistrāti. Maģistrāti bija amatpersonas. Maģistrātus ievēlēja uz 1 gadu. Pirms 5. gadsimta cilvēki ievēlēja vienu augstāko maģistrātu. 5. gadsimta vidū sāka ievēlēt koleģiālas maģistratūras. Tās bija vairākas amatpersonas ar vienādu varu. Tas notika tāpēc, ka viena cilvēka valdīšana varēja būt bīstama.
Senāts
Senāts bija padomdevēja sapulce Senajā Romā. Tajā bija 300 senatoru. 300 senatori: • deva padomus konsuliem; • deva padomus tautas sapulcei; • apstiprināja vai neapstiprināja tautas sapulces pieņemtos likumus; • lēma par attiecībām ar citām valstīm. Senatori bija patricieši. Vēlāk senatoru skaits pieauga.
Tautas sapulce
Tautas sapulcei piederēja augstākā vara. Tautas sapulcē piedalījās visi pieaugušie vīrieši, kam ir pilsoņu tiesības. Viņi ievēlēja 2 konsulus un augstākās amatpersonas. Augstāko amatpersonu vidū bija arī tiesneši. Tautas sapulce: • balsoja par likumiem; • pieteica karu; • pasludināja mieru; • bija augstākā tiesas instance. Instance ir pakāpe savstarpēji pakļautu iestāžu sistēmā.

2. Darbs “mājas grupās”

Uzdevums

Noskaidrot:

- kā cilvēks antīkajā sabiedrībā varēja ietekmēt dzīvi savā valstī;
- ar ko atšķīrās demokrātija senajās Atēnās un Romas republikā.

Aktivitātes

1. “Mājas grupā” kopīgi aizpildiet 5. tabulu!

Salīdziniet demokrātiju senajās Atēnās un Romas republikā! Izmantojiet no prezentācijām iegūto informāciju!

2. Analizējiet informācijas avotus!

Salīdziniet Atēnu un Romas republikas pilsoņu līdzdalību savas valsts attīstībā!
Kā cilvēks antīkajā sabiedrībā varēja ietekmēt dzīvi savā valstī?

3. Sadalieties divās grupās!

Viena grupa uzraksta nelielu uzrunu – apmēram pusi lappuses. Šo runu vienu dienu pirms tautas sapulces teiks Atēnu pilsonis. Šis pilsonis grib, lai Atēnu tautas sapulcē viņu ievēl par amatpersonu.

Otra grupa uzraksta nelielu uzrunu – apmēram pusi lappuses. Šo runu teiks Romas republikas amatpersonas kandidāts.

Pēc runu noklausīšanās izvērtējiet:

- vai grupām ir izdevies savās runās parādīt Atēnu un Romas republikas pilsoņu attieksmi pret valsti un pamatvērtības;
- kura informācija vislabāk noderēja uzdevuma veikšanai!

4. Pretstatiet divus vēstures avotus!

Klasē kopīgi seciniet – vai tiešām Atēnās un Romas republikā bija tautas vara?

5. Seciniet, ar ko atšķīrās demokrātija senajās Atēnās un Romas republikā!

1. aktivitāte

1.1. Mācīšanās pieturās iegūtās informācijas prezentēšana “mājas grupās”.

Tādā veidā pārējie grupas dalībnieki uzzinās informāciju.

- Demokrātijas raksturojumu prezentē A pieturas apmeklētājs.
- Demokrātiju Atēnās prezentē B un D pieturas apmeklētāji.
- Demokrātiju Romas republikā prezentē C un E pieturas apmeklētāji.

1.2. Kopīgi aizpildiet tabulu!

Salīdziniet demokrātiju senajās Atēnās un Romas republikā!

Izmantojiet savas grupas dalībnieku prezentācijas par mācīšanās pieturās iegūto informāciju!

5. tabula. Demokrātijas salīdzinājums senajās Atēnās un Romas republikā

	Atēnas	Romas republika	Piezīmes, jautājumi
Kādi kritēriji noteica cilvēka iespēju piedalīties lēmumu pieņemšanā?			
Kuras iedzīvotāju grupas nevarēja piedalīties lēmumu pieņemšanā?			
Kā amatpersonas ieguva varu? Uz cik ilgu laiku amatpersonas ieguva varu?			
Kurš demokrātijas tips bija valstī: tiešā vai pārstāvnieciskā demokrātija?			Kas ietekmēja viena vai otra demokrātijas tipa izveidošanos?

Vai mums pietiek informācijas salīdzināšanai?

Ja nepietiek informācijas, kā mēs varam iegūt trūkstošos datus?

6.tabula. Informācijas pietiekamības izvērtējums

Vai mums pietiek informācijas secinājumiem par to,	Jā	Nē	Kāda veida informācijas trūkst?
• kā cilvēks varēja ietekmēt dzīvi savā valstī; • kāda bija viņa attieksme pret šo iespēju?			

2. aktivitāte

2.1. Rūpīgi izlasiet informācijas avotus A, B, C, D un E!

Veiciet uzdevumus!

Avots A

Seno Atēnu pilsoņa zvērests

Es neapkaunošu svētos ieročus un nepametīšu biedru, ar kuru kopā karošu. Es viens pats un kopā ar citiem aizsargāšu gan tempļus, gan svētumus. Dzimteni pēc savas nāves es atstāšu stiprāku un varenāku, nekā to saņēmu mantojumā. Es paklausīšu pastāvīgajām varas iestādēm. Es pakļaušos jau noteiktajiem un arī jaunajiem likumiem. Jaunos likumus vienbalsīgi pieņems tauta. Es nepieļaušu, ja kāds sāks atcelt likumus. Es nepieļaušu, ja kāds tos nepildīs. Es likumus aizsargāšu gan viens, gan kopā ar visiem. Un es cienīšu tēvu svētumus.

Nepārveidoto zvērestu vari lasīt: Antoloģija politikā un tiesībās. I daļa. Rīga: RaKa, 2003. 162. lpp.

Avots B

Aristotelis. Pilsoņa definējums

Vislabāk jēdzienu "pilsonis" var definēt ar cilvēka līdzdalību tiesā un varā [..] Pilsoņi piedalās tiesā un tautas sapulcē. [..] Pilsonis ir tikai tas:

- kurš iesaistās valsts dzīvē;
- kurš rūpējas par valsts dzīvi;
- kuram ir pilnvaras to darīt.

Pilsonis var darboties valsts labā viens vai kopā ar citiem.

Nepārveidotais teksts: Antoloģija politikā un tiesībās. I daļa. Rīga: RaKa, 2003. 162. lpp.

Avots C**Deivids Helds. Pilsonības un pilsoniskā pienākuma izpratne antīkajās demokrātijās**

Atēnu demokrātijā ievēroja pilsonisko tikumu. Pilsoniskais tikums nozīmē

- uzticību [...] pilsētvalstij;
- personiskās dzīves pakļaušanu sabiedrības lietām un kopējam labumam.

“Sabiedriskais” un “personiskais” bija cieši saistīti. Senajā Grieķijā indivīda jeb personas tikums bija tas pats, kas pilsoņa tikums. Cilvēki varēja piepildīt sevi un dzīvot kā cienījami pilsoņi tikai polisā un caur polisu.

Pilsētvalsts cienīja aktīvu, pašvaldībā iesaistītu pilsoni. Visi pilsoņi tikās, lai apspriestu, noteiktu un ieviestu likumus. Pārvaldības princips bija dzīvesveida princips. Cilvēki dzīvoja pilsētvalstī tiešā līdzdalībā. Pārvaldes principa būtība bija “īsta apspriešana”. Valstsvīrs Perikls to tā nosauca. “Īstā apspriešana” nozīmēja, ka bija:

- brīvas un neierobežotas pārrunas;
- vienlīdzīgas tiesības visiem runāt tautas sapulcē.

Pilsoņi pieņēma tos lēmumus un likumus, kuri bija pamatoti ar spēcīgākajiem argumentiem.

Nepārveidotais teksts: Antoloģija politikā un tiesībās. I daļa. Rīga: RaKa, 2003. 166. lpp.

Avots D**Par ievēlēšanu maģistratūrās Romas republikā**

Visas maģistratūras bija koleģiālas. Cilvēkus maģistratūrās pārvēlēja katru gadu.

Tajās cilvēki darbojās bez samaksas. Tas bija ierakstīts romiešu konstitūcijā.

Maģistrāta pienākumu pildīšana bija gods. Par godu nemaksāja.

Tā kā par maģistrāta pienākumu pildīšanu nemaksāja, tad ne visi romiešu pilsoņi varēja ieņemt amatus maģistratūrās. Ievēlēšanai un valsts amatu pildīšanai vajadzēja tērēt daudz savas naudas, jo bija jāuztur rakstveži, vēstneši, apsardze, zemākie kalpotāji utt. Romas republikā nebija pastāvīga valsts aparāta. Tāpēc par maģistrātu varēja kļūt tikai bagāts cilvēks.

Nepārveidotais teksts: Senās Romas vēsture. Rīga: Zvaigzne, 1984. 68. lpp.

Avots E**Ieskats Romas politiskajā kultūrā**

3. gs. p. m. ē. Romā bija formāla tiesību vienlīdzība. Tomēr tā nedarbojās dzīvē. Likums noteica, ka visi ir vienlīdzīgi. Tomēr vietu sociālajā hierarhijā noteica bagātība. Piemēram, ja pilsonis armijas apbruņojumam deva vairāk, viņam bija lielākas tiesības ieņemt amatus valsts pārvaldē.

Jūs varat redzēt atšķirību starp grieķu un romiešu pārvaldes formām. Grieķu un romiešu kultūru pamats bija pilsoņu kopums.

Grieķiem tas patiesi nozīmēja visu lemttiesīgo pilsoņu kopumu [...] Katram pilsonim Atēnās bija tiesības aktīvi darboties polisas dzīvē.

Romas valstī viss bija pakārtots abstraktām valsts interesēm. Abstrakts nozīmē reāli neesošs. Bieži vien amatpersonas valsts intereses mēdza izskaidrot pēc savas izpratnes un interesēm.

Nepārveidotais teksts: Zitāne, L. *Kultūras vēsture. Senie laiki (Antīkā kultūra un agrīnā kristietība). 3. grāmata.*
Rīga: RaKa, 1998. 243. lpp.

2.2. Kā izpaudās pilsoņa līdzdalība savas valsts attīstībā senajās Atēnās un Romas republikā? Atbildi pamato ar faktiem no informācijas avotiem!

Cik liela bija pilsoņa iespēja kaut ko valstī mainīt?

7. tabula. Atēnu un Romas republikas pilsoņu līdzdalības salīdzinājums

	Atēnas	Romas republika
Pilsoņa līdzdalības izpausmes		
Iespēja kaut ko valstī mainīt		

3. aktivitāte

3.1. Sadalieties “mājas grupā” vēl divās grupās pa 2 vai 3!

1. grupa – uzrakstiet nelielu uzrunu – apmēram pusi lappuses! Šo runu vienu dienu pirms tautas sapulces teiks Atēnu pilsonis. Šis pilsonis grib, lai Atēnu tautas sapulcē viņu ievēl par amatpersonu.

2. grupa – uzrakstiet nelielu uzrunu – apmēram pusi lappuses! Šo runu teiks Romas republikas amatpersonas kandidāts.

Nolasiet abas runas!

Izvērtējiet, vai jums ir izdevies runās atspoguļot Atēnu un Romas republikas pilsoņu attieksmi pret valsti un pilsoņu pamatvērtības!

Kura informācija jums vislabāk noderēja šī uzdevuma veikšanai?

4. aktivitāte

4.1. Salīdziniet divu vēstures avotu F un G sniegto informāciju!

Perikls apgalvoja, ka vara Atēnās pieder vairākumam. Vai Perikla apgalvojums atbilst patiesībai?

Pamatojiet savu viedokli! Izmantojiet avotos F un G minētos faktus!

Avots F

Atēnu iedzīvotāji 4. gadsimta beigās pirms mūsu ēras

Iedzīvotāju grupa	Kopējais cilvēku skaits	Procenti no kopējā iedzīvotāju skaita	Tiesības balsot tautas sapulcē
Pilsoņi vīrieši	29 900	12	jā
Pilsoņes sievietes	29 900	12	nē
Pilsoņu bērni, jaunāki par 18 gadiem	74 750	31	nē
Metoiki	25 775	11	nē
Vergi	80 000	34	nē
Kopējais iedzīvotāju skaits: 240 235		Procenti no kopējā iedzīvotāju skaita, kam ir tiesības balsot: 12	

Dati ņemti no Stenforda Universitātes profesora Josijas Obera (*Josiah Ober*) grāmatas *Wealthy Hellas* [skatīts 29.12.2017.].

Pieejams: <https://www.princeton.edu/~pswpc/pdfs/ober/051001.pdf>

Avots G**No Perikla runas par godu pirmajā Peloponēsas kara gadā kritušajiem atēniešiem**

Mūsu valsts iekārta saucama par demokrātiju. Tāpēc ka:

- valsts vara nepieder tautas mazākumam, bet gan vairākumam;
- visi ir likuma priekšā vienādi;
- valsts amatos ikvienu ievēl pēc viņa nopelniem un spējām kādā nozarē.

Demokrātijā neņem vērā, pie kādas kārtas cilvēks pieder. Demokrātijā izceļ cilvēka labos darbus. Arī nabadzīgajiem cilvēkiem ir iespējas piedalīties valsts pārvaldē. Pats svarīgākais ir kalpot valstij.

Nepārveidotais teksts: *Pasaules vēsture vidusskolai. Hrestomātika.*

Rīga: Zvaigzne ABC, 2000. 78. lpp.

5. aktivitāte**5.1.** Vai tiešām Atēnās un Romas republikā tika īstenota tautas vara?

Klasē kopīgi izdariet secinājumu!

Argumentus pierakstiet uz tāfeles vai datorā, lai demonstrētu tos uz ekrāna!

5.2. Ar ko atšķīrās demokrātija senajās Atēnās un Romas republikā?

Kur pārvalde bija demokrātiskāka: Atēnās vai Romas republikā?

Kur pilsoņiem bija plašākas iespējas piedalīties lēmumu pieņemšanā:

Atēnās vai Romas republikā? Spriediet no mūsdienu viedokļa!

Kādi argumenti ļauj izdarīt šādu secinājumu?

Apspriedieties arī ar pārējiem klasesbiedriem!

3. Darba izvērtēšana

8. tabula

Mans mācīšanās pašvērtējums par pilsoņa lomu Atēnās un Romas republikā

	Man vajadzīga palīdzība Kāda palīdzība man vajadzīga?	Es darbu varu veikt pats	Es esmu eksperts, varu palīdzēt citiem
legūstot informāciju mācīšanās pieturā			
Veidojot prezentāciju saviem grupas biedriem			
Prezentējot un skaidrojot informāciju grupas biedriem			
Salīdzinot demokrātiju Atēnās un Romas republikā			
Analizējot vēstures avotus			
Iejūtoties seno Atēnu vai Romas republikas pilsoņa lomā			
Izdarot secinājumus par demokrātiju senajās Atēnās un Romas republikā			